

A JUGOSZLÁVIAI MAGYAR ÍRÁS AZ EGYETEMES MAGYAR IRODALOMBAN S A KÉT SZOMSZÉDOS NÉP KULTÚRKÖZELEDÉSÉNEK SZOLGÁLATÁBAN

Írta: Csuka Zoltán

Örömmel és lelkesedéssel olvastam el a Kalangya körlevelét, amely széles körű ankét megrendezésével a jugoszláviai magyarság új célkitűzéseit igyekszik hatalmas programadásban érzékelhetővé tenni. Habár térben messze kerültem a régi vidéktől, mégis úgy érzem, hogy születésem, életem ott eltöltött huszonöt esztendeje, a jugoszláviai magyar irodalom kialakításában való részvételem s az elszakíthatatlan lelki közösség kötelességemmé tesz, hogy magam is beálljak a hosszú sorba, s egynéhány kérdésben jó tanácsot adjak azoknak, akik odalenn a magyar kultúra épületét igyekeznek most magasabbra vonni s a jugoszláviai magyarság jövődjét megerősíteni. Az én hozzászólásom természetesen olyan vonatkozású, amely túllép a határokon, s egyrészt a jugoszláviai magyar írás szerepét az egyetemes magyar irodalomban igyekszik megvilágítani, másrészt pedig azt a szerepet, amelyet a délszlávországi magyar kultúra a szomszédos népek kultúrközeledésének szolgálatában van hivatva betölteni. A két kérdés szorosan egymáshoz kapcsolódik, mert egyik – főleg a mai elvadult európai viszonyok között – feltételezi a másikat.

A legutóbbi budapesti könyvnapon két könyvsátor is vonta erősen magára a figyelmet: az egyik az erdélyi Szépműves Céh sátra volt, amelyben az Erdélyi Helikon írói gyülekeztek egybe, és adtak autogramot a budapesti közönségnek, a másik pedig a szlovenszkói magyar írók sátra, amelyben a kassai Magyar Írás írói gyülekeztek, s mutatták be folyóiratukat és könyveiket. Sajnos, a jugoszláviai magyar íróknak az idén sem volt sátruk, a jugoszláviai magyar írók közül senki sem jött fel Pestre, a Kalangya, amely a jugoszláviai magyarság egyetlen és – bátran elmondhatjuk – minden tekintetben színvonalas folyóirata – sehol sem volt látható. Ha a Studium könyvkiadó Kecskeméti utcai sátrában jómagam és Fekete Lajos, a szintén Noviszádról felköltözött író nem kaptunk volna vendégjogot, akkor egyáltalán nem vettek volna tudomást arról, hogy Délszlávországban is él a magyar irodalom, így mi elértünk annyit, hogy legalább a Jugoszláviai Magyar Könyvtár és a Kalangya Könyvtár eddig megjelent köteteit

kitettük a magyar könyvvásárlók elé, akik érdeklődéssel nézegették is a szinte egzotikusan ható könyveket.

Most talán ne keressük azokat az okokat, amelyek miatt a jugoszláviai magyar írók közül senki sem jelent meg a budapesti könyvnapon, s nem tették lehetővé a budapesti jugoszláv követnek azt, hogy az itteni román és csehszlovák követ példájára szintén meglátogassa a maga hazájából Budapestre felutazott kisebbségi magyar írók könyvsátrát. A „félreértés és a kedvezőtlen konstelláció”, amelyről a körlevél is beszél, remélhetőleg meg fog szűnni, és a jövőben a jugoszláviai magyar irodalom is megteheti azt, amit megtehet az erdélyi és megtehet a szlovenszkoói kisebbségi magyar írás: bekapcsolódhatik az egyetemes magyar írás nagy orkeszterébe, és a délszlávországi magyar irodalom a maga külön életével szintén felcsatlakozhatik abba a munkába, amely túl az egyetemes magyarságon az egyetemes emberi kultúráért is folyik. S nékem személy szerint is meggyőződésem az, hogy ebben az esetben a legközelebbi könyvnapon már a Kalangya is felsorakozhat az erdélyi és szlovenszkoói kisebbségi magyar irodalom sátrai mellett és Noviszádról, Szuboticáról szintén megjelenhetnek a kisebbségi magyar írók, akik a maguk vidékének sajátos arcát és sajátos problémáit mutathatják be a budapesti olvasóközönségnek. Mi, ottani származású magyar írók mindig készen állunk arra, hogy segédkezet nyújtsunk ebben a munkában testvéreinknek, hiszen szóval és tettel eddig is küzdöttünk a délszlávországi magyar irodalomnak az egyetemes magyar irodalomban való teljes elismertetéséért. S bizonyos vagyok abban, hogy ez serkentőleg fog hatni a délszlávországi magyar írókra, akik kettőzött erővel fogják folytatni azt a munkát, amit irodalmunk és a kisebbségi magyar szellemi élet kifejtéséért eddig is megkezdték. A Kalangya pedig a kassai Magyar Írás és az Erdélyi Helikon mellett az egyetemes magyar irodalomban méltón fogja képviselni a jugoszláviai magyar irodalmat, amelynek fejlődnie és erősödnie kell. A Kalangyának az egyetemes magyar irodalomban éppen az a szerepe, hogy szerte a magyar nyelvterületen s elsősorban a törzsmagyarságnál bemutassa, ismertesse és méltón képviselje a délszlávországi magyar szellemi életet, amit, sajnos, épp a folyóirat itteni megszervezetlensége miatt errefelé alig ismernek.

Ezzel párhuzamosan pedig a délszlávországi magyar irodalomnak az erdélyi és szlovenszkoói kisebbségi magyar irodalmak példájára még egy igen fontos feladatot kell elvégeznie: a szomszédos népek kultúrközeledésének kiépítését. Mert az írónak minden napi politikán túl is egyedüli és szent kötelessége saját kultúrájának építése mellett ennek a közeledésnek a szolgálata, és ezt a szolgálatot kisebbségi magyar volta mellett épp népe érdekében kétszeresen valania és vállalnia kell. Az Erdélyi Helikon öt román könyvet hozott az idén Budapestre, a Kazinczy Társaság a szlovák költők magyar nyelvű antológiáját; a Kalangyának is meg kell valósítania azt, hogy délszláv írókat mutasson be magyarul és délszláv írókkal minél inkább elmélyítse az összeköttetést, mert ez az út vezet a megértéshez és egymás megismeréséhez. A délszlávországi magyar íróknak ezenkívül meg kell keresniök délszláv író társaikon keresztül az összeköttetést a délszláv sajtóhoz és színházakhoz, hogy viszont azok ma-

gyar műveket mutassanak be a délszláv olvasóknak. A budapesti rádióban épp nemrég hangoztattam, hogy a rádió megértéssel mutatja be a szomszédos népek szellemi termékeit, így nemrég szlovák este volt, s most szerb–horvát este van előkészületben, és a délszlávországi magyar írók is szívesen helyet kaphatnak a budapesti rádióban, amely mind nagyobb megértéssel és figyelemmel kíséri a kisebbségi sorsba került magyar írók és szellemi alkotók életét és munkásságát. A Kalangya, amely a délszlávországi magyar szellemi élet központjában áll, ezen a téren is sokat tehetne egy Kalangya-est megrendezésével a budapesti rádióban. Lehet, hogy ennek ma még akadályai vannak, de épp a Kalangya mostani körlevele, amely a jugoszláviai politikai élet új fordulatáról is számot ad, egyik reménysugár, hogy mindez nem utópia, hanem elérhető valóság lesz.

Mi, Budapestre származott vajdasági magyar írók mindebben készségesen nyújtunk segédkezet a Kalangya íróinak, és biztosak vagyunk benne, hogy ezzel a magunk részéről hozzájárulunk a jugoszláviai magyar kultúrélet megerősítéséhez s távolabbról a jugoszláviai kisebbségi magyarság megsegítéséhez. Hogy pedig mindez megvalósítható legyen, az a délszlávországi magyar kultúrélet irányítóinak gyakorlati érzéken túl, hitükön és kitartó kultúrszeretetükön is múlik.

Érdliget, 1935. július hó